

Felkészülési kérdések az államtudományi osztatlan mesterképzési szakon záróvizsgázóknak a 2023/2024. tanév II. (tavaszi) félévében

I. Államelmélet és alkotmánytan

(összesen két tételt kell húzni, az A és B kérdéscsoportból 1-1 db-ot)

A) Államelmélet

1. Államelméleti helyzetkép. Az államelméleti megismerés módszertani alaproblémái

Cs. Kiss Lajos: *Reflexív államelmélet I.* Budapest, 2021, kézirat (Az Előzetes megjegyzések, illetve a Problémafelvetések c. fejezetek)

Max Weber: Tudomány, mint hivatás. In Max Weber: *Tanulmányok*. Ford. Erdélyi Ágnes, Wessely Anna. Budapest, 1998, Osiris Kiadó, 132-155.

Max Weber: A szociológiai és közgazdasági tudományok „értékmentességének” értelme. In Max Weber: *Tanulmányok*. 70-95.

2. Az államtudományok tudomány-rendszertani helye. Államtan és államelmélet

Georg Jellinek: *Általános államtan*. Ford. Szilágyi Péter. Tempus, Budapest, 1994, 40-56., 60-90.

Cs. Kiss Lajos: *Reflexív államelmélet I.* Budapest, 2021, kézirat (A Reflexív államelmélet c. fejezet Komplexitás és reflexivitás, illetve Államtan és államelmélet c. alfejezetei)

3. Premodern államképződmények: polisz, regnum, status. A feudalizmus és az abszolutizmus állama

Takács Péter: *Államtan. A modern állam és elmélete. Két fejezet az állam általános elmélete köréből*. Budapest, 2012, Nemzeti Közzolgálati Egyetem, 126-137.

4. A modern állam keletkezése, fejlődéstörténeti típusai: abszolút állam, alkotmányos állam, totális állam

Max Weber: A racionális állam. Államszociológiai töredék. Ford. Kemény István, Józsa Péter. In Takács Péter (szerk.): *Államtan. Írások a XX. századi általános államtudomány köréből*. Szent István Társulat, Budapest, 2003, 38-70.

Cs. Kiss Lajos: A totális állam elmélete és mítosza. *Világosság*, 2010 ősz, 19-40.

5. Állami beavatkozás. Totális állam és totalitárius állam. A jóléti-szociális állam

Pongrácz Alex: Az állam gazdaságpolitikai szerepvállalásának változásai. In *Pro Publico Bono*, 2017/3, 168-195.

Cs. Kiss Lajos: Totalitarizmus-tapasztalat külső és belső nézőpontból. *Jog Állam Politika*, 2013/4, 3-25.

Pongrácz Alex – Téglási András: Szociális állam, jóléti állam. Elméleti és történeti alapvetés. Budapest, 2021, kézirat.

6. A jogtudományi államtan szociológiai fordulata: Georg Jellinek

Cs. Kiss Lajos: *Reflexív államelmélet*. Budapest, 2021, kézirat (Reflexív államelmélet c. fejezet Társadalomelmélet és államelmélet c. alfejezete)

Georg Jellinek: *Általános államtan*. Ford. Szilágyi Péter. Budapest, 1994, Tempus, 66-78.

7. A jogtudományi államtan szociológiai fordulata: Max Weber

Max Weber: A racionális állam. Államszociológiai töredék. Ford. Kemény István, Józsa Péter. In Takács Péter (szerk.): *Államtan. Írások a XX. századi általános államtudomány köréből*. Budapest, 2003, Szent István Társulat, 38-70.

Max Weber: Szociológiai alapfogalmak. Az uralom típusai. In Max Weber: *Gazdaság és társadalom. A megértő szociológia alapvonalai*. 1. Ford. Erdélyi Ágnes. Budapest, 1987, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Szociológiai alapfogalmak: 1.§ (37-38.), 2-3. § (53-56.). 5-6-7.§ (58-64.), 16-17. § (77-80.); Az uralom típusai: 1-2-3-4-5. § (221-232.)

8. A „tisztá” jogtudomány államtana: Hans Kelsen

Hans Kelsen: Az államelmélet alapvonalai. Részletek. Ford. Moór Gyula. In Takács Péter (szerk.): *Államtan. Írások a XX. századi általános államtudomány köréből*. Szent István Társulat, Budapest, 2003, 91-129.

Hans Kelsen: *Tiszta Jogtan*. Ford. Bibó István. Budapest, 1988, ELTE Bibó István Szakkolégium. VII., VIII., IX. részek. 60-85.

9. A „politikai” jogtudomány államtana: Carl Schmitt

Carl Schmitt: Állami és politikai. Ford. Cs. Kiss Lajos. In Takács Péter (szerk.): *Államtan. Írások a XX. századi általános államtudomány köréből*. Budapest, 2003, Szent István Társulat, 130-182.

10. A formális államfogalom elemei: államhatalom. Hatalom, uralom (autoritás), legitimitás, szuverenitás

Max Weber: Szociológiai alapfogalmak. Az uralom típusai. In Max Weber: *Gazdaság és társadalom. A megértő szociológia alapvonalai*. 1. Ford. Erdélyi Ágnes. Budapest, 1987, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Szociológiai alapfogalmak: 1.§ (37-38.), 2-3. § (53-56.). 5-6-7.§ (58-64.), 16-17. § (77-80.); Az uralom típusai: 1-2-3-4-5. § (221-232.)

Pongrácz Alex: A szuverenitásfogalom változásának 21. századi fejleményei. In *Pro Publico Bono – Magyar Közigazgatás*, 2018/2, 128-153.

Szilágyi Péter: Szuverenitás, globalizáció, európaizálódás. In *Jog Állam Politika*, 2009/1, 61-76.

11. A formális államfogalom elemei: államnép. Alattvalók, állampolgárok, idegenek

Ganczer Mónika: Az állampolgárság fogalma és összetevői napjainkban. In *Jog Állam Politika*, 2011/2, 65-86.

Hautzinger Zoltán: *Szemelvények a migráció szabályozásáról*. Pécs, 2016, AndAnn Kiadó, 5-46. https://ludita.uni-nke.hu/repozitorium/bitstream/handle/11410/10843/HautzingerZ_Szemelv-migr-szab.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Gerencsér Balázs – Varga Zs. András – Wetzsel Tamás: Nép és nemzet, nyelv, állampolgárság

In Csink Lóránt – Schanda Balázs – Varga Zs. András (szerk.): *A magyar közjog alapintézményei*. Budapest, 2020, Magyarország: Pázmány Press, 645-680.

12. A formális államfogalom elemei: államterület. Államterület, területi felségjog, államhatárok. Az államok mérete, területi változásai

Csatlós Erzsébet: Tér és terület a nemzetközi jogban. In Jakab András – Fekete Balázs (szerk.): *Internetes Jogtudományi Enciklopédia*, 2018.

<https://ijoten.hu/szocikk/terseg-es-terulet-a-nemzetkozi-jogban>

Rajnai Gergely: Államméret és államforma összefüggései. *Államtudományi Műhelytanulmányok*, 2018/8.

Fejes Zsuzsanna – Sallai János – Soós Edit – Vájlók László – Tóth, Judit (szerk.): *Schengenre hangolva*. Európai Tükör. Budapest, 2007, Külügyminisztérium, 44.

13. Jogállam és joguralom. A jogállam (joguralom) politikai és tudományos értelmezései

Patyi András: A jogállamiság (jogállam, alkotmányos jogállam, demokratikus jogállam; a magyar alkotmányosság jogállam-értelmezése és jogállam-tartalma). In Halász Iván (szerk.): *Alkotmányjog*. Budapest, 2018, Dialóg Campus Kiadó, 25-39.

Albert Venn Dicey: A jog uralma. Ford. Tarnai János. In Takács Péter (szerk.): *Joguralom és jogállam. Antológia a Rule of Law és a Rechtsstaat irodalmának köréből*. Budapest, 1995, Tempus, 21-32.

Robert von Mohl: Jogállam. Ford. Löw Tóbiás. In Takács Péter (szerk.): *Joguralom és jogállam. Antológia a Rule of Law és a Rechtsstaat irodalmának köréből*. Budapest, 1995, Tempus, 32-37.

Rudolf Gneist: *A jogi állam*. Varga Zs. András bevezető tanulmányával. Budapest, 2018, Dialóg Campus Kiadó, V-XXV.

Carl Schmitt: A jogállam. In Cs. Kiss Lajos (szerk.): *Carl Schmitt recepciója a társadalomtudományokban. A politikai korrektség ellen*. Budapest, 2021, Ludovika Kiadó (megjelenés alatt).

14. Állam és demokrácia

Fejes Zsuzsanna – Pál Gábor – Szentpéteri Nagy Richárd – Kiszelly Zoltán: Demokrácia. In Kaiser Tamás – Kis Norbert (szerk.) *A Jó Állam mérhetősége*. Jó Állam Kutatóműhely. Budapest, 2014, NKE Szolgáltató Kft. 167-231.

Tóth J. Zoltán: A demokrácia és a jogállamiság kapcsolata. *Jogtudományi Közlöny*, 2019/7-8. szám, 302-317.

<http://real.mtak.hu/100560/1/A%20demokr%C3%A1cia%20%C3%A9s%20a%20jog%20%C3%A1llamis%C3%A1g%20kapcsolata.pdf>

Egresi Katalin: Megsemmisíti-e a globalizáció a demokráciát? In *Jog Állam Politika*, 2011/4, 175-188.

Horváth Szilvia: Populizmus és demokráciák: A kortárs demokrácia válsága és a klasszikus alapú politikai gondolkodás lehetőségei. *Jog Állam Politika*, 2018/4, 65-81.

15. A liberalizmus és a liberális államfelfogás

Szerletics Antal: Liberalizmus és a liberális államfelfogás. In Cs. Kiss Lajos (szerk.): *Reflexív államelmélet II*. Budapest, 2021, kézirat.

John Stuart Mill: A szabadságról. In Paczolay Péter – Szabó Máthé (szerk.): *Az egyetemes politikai gondolkodás története*. Budapest, 1980, Rejtjel, 218-238.

16. A neoliberais államfelfogás és alternatívái

Pongrácz Alex: A közmenedzsment-reformok metamorfózisai. *Új Magyar Közigazgatás*, 2016/1, 1-12.

Pongrácz Alex: A neoliberais államfelfogás alternatívái: a fejlesztő állam paradigmája és a New Public Management neoweberiánus kritikája. In Cs. Kiss Lajos (szerk.): *Reflexív államelmélet II*. Budapest, 2021, kézirat

Stumpf István: Neoweberi állam és jó kormányzás. Avagy mit tennél, ha te volnál az állam? In Stumpf István: *Erős állam – alkotmányos korlátok*. Századvég Kiadó, Budapest, 2014, 97-133.

17. A konzervativizmus és a konzervatív államfelfogás

Balogh László Levente: Konzervativizmus. In Cs. Kiss Lajos (szerk.): *Reflexív államelmélet II*. Budapest, 2021, kézirat.

Edmund Burke: Elmékedések a francia forradalomról. In Paczolay Péter – Szabó Máthé (szerk.): *Az egyetemes politikai gondolkodás története*. Budapest, 1980, Rejtjel, 155-164.

Georg Wilhelm Friedrich Hegel: A jogfilozófia alapvonalai vagy a természetjog és államtudomány vázlata. In Paczolay Péter – Szabó Máthé (szerk.): *Az egyetemes politikai gondolkodás története*. Budapest, 1980, Rejtjel, 200-217.

18. A szocializmus és a szocialista-kommunista államfelfogás

Pongrácz Alex: A szocializmus és a szocialista-kommunista államfelfogás. In Cs. Kiss Lajos (szerk.): *Reflexív államelmélet II.* Budapest, 2021, kézirat.

Szabó Miklós: Szocializmus.

19. A nacionalizmus és nemzetállam

Pongrácz Alex: A nacionalizmus és a nacionalista államfelfogás. In Cs. Kiss Lajos (szerk.): *Reflexív államelmélet II.* Budapest, 2021, kézirat.

Egedy Gergely: Gondolatok a nemzetről: A politikai és a kulturális megközelítés. In Szarka László – Vizi Balázs – Majtényi Balázs – Kántor, Zoltán (szerk.): *Nemzetfogalmak és etnopolitikai modellek Kelet-Közép-Európában*. Budapest, 2007, Gondolat Kiadó, 70-79.

20. Az Európai Unió államtana. Az Európai Unió államfelfogása: nemzetállamok szövetsége versus szövetségi állam. Alkotmányosság, szuverenitás, szubszidiaritás az Európai Unióban

Fejes Zsuzsanna: (Euro)régiók Európája. *De iurisprudencia et iure publico*, 2008/1, 1-11. <http://dieip.hu/wp-content/uploads/2008-1-03.pdf>

Fejes Zsuzsanna: Az Európai Unió államtani jellege. *Acta Universitatis Szegediensis: Forum: Acta Juridica et Politica*, 2014/4. szám, 55-67. http://acta.bibl.u-szeged.hu/36318/1/juridpol_forum_004_001_055-067.pdf

Fejes Zsuzsanna: Globalizáció-demokrácia-integráció: az Európai Unió állam- és politikaelméleti kihívásai a 21. században. In Blutman László – Homoki-Nagy Mária (szerk.): *Ünnepi kötet Dr. Bodnár László egyetemi tanár 70. születésnapjára*. Szeged, 2014, Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 111-121.

Fejes Zsuzsanna: Az európai alkotmányos identitás dilemmái. In Cserny Ákos (szerk.): *Ünnepi tanulmányok Rácz Attila 75. születésnapja tiszteletére*. Budapest, 2013, Nemzeti Közszoigalati és Tankönyv Kiadó Zrt., 163-182.

Fejes Zsuzsanna: Az állam, mint a nemzetközi együttműködés szereplője. A globalizáció és az állam megváltozott szerepe a nemzetközi viszonyokban. In Fejes Zsuzsanna – Szalai Anikó (szerk.): *Államközi kapcsolatok*. Szeged, 2019, Iurisperitus Kiadó, 61-77.

21. Posztmodern politika- és államelméletek

Kiss Lajos András: Posztfundamentalista politika- és államelméletek. In Cs. Kiss Lajos (szerk.): *Reflexív államelmélet II.* Budapest, 2021, kézirat.

22. Magyar államelmélet 19-20. században

Nagy J. Endre: Magyar államelmélet a 19-20 században (1848-1945). In Cs. Kiss Lajos (szerk.): *Reflexív államelmélet II.* Budapest, 2021, kézirat.

B) Alkotmánytan

1. Az alkotmány fogalma, az alkotmányozás módja, a chartális és történeti alkotmányok. A magyar Alaptörvény jellemzői

2. A modern alkotmányosság ismérvei, a főbb alkotmányos elvek bemutatása. A jogállamiság, a hatalommegosztás elve és a kisebbségek védelme

3. Az államforma kérdése és az államfői hatalom típusai. A magyar államfői hatalom

- 4. A kormányformák típusai, a kormányfő és a miniszterek kapcsolata, a magyar miniszterelnöki modell alakulása**
- 5. A magyar Országgyűlés és a törvényhozás. Az Országgyűlés feladat- és hatáskörei**
- 6. Az Országgyűlés belső szervezete és a képviselők jogállása**
- 7. A demokratikus választójog kérdése, az egyes választási rendszerek sajátosságai, a hatályos magyar választási rendszer jellemzői (szintenként)**
- 8. Az alkotmánybíráskodás modelljei és a magyar Alkotmánybíróság fejlődése, jogállása, feladat- és hatáskörei**
- 9. Az ombudsmani modellek, az alapvető jogok országgyűlési biztosa és helyettesei**
- 10. Az igazságszolgáltatási rendszer és az ügyészségi szervezet**
- 11. A helyi és nemzetiségi önkormányzatok**
- 12. Jogforrási rendszer és hierarchia. Az uniós és a tagállami jog, valamint a nemzetközi jog és a belső jog viszonya**
- 13. A gazdasági alkotmányosság, a költségvetés, a Magyar Nemzeti Bank és az Állami Számvevőszék**
- 14. Az alapjogok fogalma, története és nemzeti, illetve nemzetközi védelme. Az emberi jogok generációi, azok jellemzői. Főbb nemzetközi, európai és hazai dokumentumok**
- 15. Alapjogi dogmatika és az alapjogok korlátozása**
- 16. Az emberi élethez és méltósághoz való jog**
- 17. A jogegyenlőség, az egyenlő bánásmód és az antidiszkriminációs politikák. Az állam és egyház, a világnézeti semlegesség kérdése**
- 18. A személyes szabadság és a magánszféra védelme**
- 19. A politikai szabadságjogok (véleménynyilvánítás, gyülekezési és egyesülési jog)**
- 20. Az információs jogok (adatvédelem, információszabadság). A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság**
- 21. A gazdasági, szociális és kulturális jogok**
- 22. A harmadik generációs jogok**
- 23. Az állampolgári köteleességek típusai és aktuális szabályozásuk**

Irodalom:

- **Gárdos-Orosz Fruzsina – Halász Iván (szerk.):** *Bevezetés az alkotmányjogba.* Budapest, 2019, Dialóg Campus
- **Téglási András (szerk.):** *Az állam szervezete.* Budapest, 2018, Dialóg Campus

- **Bódi Stefánia – Schweitzer Gábor (szerk.):** *Alapjogok. Az emberi jogok alkotmányos védelme Magyarországon.* Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 2021
- **Halász Iván (szerk.):** *Alkotmányjog.* Budapest, 2018, Dialóg Campus (273–286. oldal)
- **Bende Zsófia – Halász Iván (szerk.):** *Összehasonlító alkotmányjog.* Budapest, 2013, NKE

